

Dallamhasonlóságok a Volga-vidéken

A Volga-vidék népzeneje rendkívül összetett. Változatos hangnemi és formai sajátosságok jellemzik: pentaton hangsor nagy és kis hangterjedelemben, *szo-*, *do-*, *la*-ötfokúság, félhangos ötfokúság, ereszkedő és emelkedő dallamépítkezés, teljes és részleges kvintváltás, motívumismételgető kötetlen szerkezet és kötött strófa.

Bartók Béla már 1924-ben, majd Kodály Zoltán 1929-ben felhívta a figyelmet magyar és bizonyos cseremiszi, votják pentaton dalok hasonlóságára, Bartók 1934-ben pedig úgy találta, hogy „A Volga-menti cseremiszek dallamainak egy része és a régi magyar dallamok közt határozott rokonság van.” Megállapításaikat a népzene kutatás azóta kiterjesztette csuvas dallamokra is, továbbá pontosította azzal, hogy párhuzamok a kötött szerkezetű dalok között kereshetők, és szűk terjedelmű, valamint nagyívű ereszkedő ötfokú dalokra egyaránt vonatkoznak. Fény derült tendenciaszerű eltérésekre is, arra, hogy a Volga-vidéki *szo*-végű dallam magyar párja többnyire *la*-hangon zárul, vagy hogy a háromsoros csuvas dallamok magyar megfelelői négyesorosak.

Különösen szembeszökő a pentaton kvintváltó dalok hasonlósága, bár az ereszkedő kvintváltás sem a cseremiszi sem a csuvas népnek nem általános hagyománya, hanem csak egy szűkebb körzeté a Volga mentén, a cseremiszi–csuvas nyelvhatáron. Efféle dalok Magyarországtól nyugatra nem ismeretesek.

(Kotta: Vikár László–Bereczki Gábor: *Cheremis Folksongs*, 196. *A Magyar Népzene Tára* VI. 8.)

Paksa Katalin

1*

♩ = 120

The musical score consists of four staves of music in a single system. The first two staves are in treble clef, and the last two are in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The tempo is marked as ♩ = 120. The music features eighth and sixteenth notes, rests, and a fermata over the final note of the fourth staff.

1a

Hűs ki, dísz-nó, a be-rők-bü, csak a fű-le lát-szik,
Bo-kor mel-lett ka-nász-buj-tár mö-nyecs-ké-vel ját-szik.
Ödd mög, fe-ne, a ka-nászt mög a buj-tár-gyát is,
Mér vág-ta lő a sis-kát mög a ma-la-cát is!